

Natuur en Milieu, Greenpeace en Milieudefensie en de Consumentenbond beweerden in een campagne dat sla, aardbeien en paprika's vol zitten met chemicaliën, die ervoor zorgen dat de kwaliteit van sperma sterk is afgenomen. „Maar die hele campagne was gebas

zo 11 mei 2014

Onderzoeker Jaffe Vink ontmaskert onheilsboodschappen van milieuorganisaties

De groene leugens

Harry van Gelder

AMSTERDAM, ZONDAG - Milieuorganisaties als Greenpeace, Natuur en Milieu en Milieudefensie zijn handelaren in angst en paniek, vindt onderzoeker en filosoof Jaffe Vink. In zijn even opzienbarende als optimistische boek 'Wie is er bang voor de vooruitgang' fileert hij met feilloze precisie hun onterechte onheilsboodschappen. „Mijn boek is een ode aan het menselijk vernuft.” „Wij leven langer en gezonder dan ooit. We hebben de droom van onze voorouders gerealiseerd. Zij geloofden hartstochtelijk dat de vooruitgang hen zou verlossen van bittere armoede en zware arbeid. Dat is ons gelukt, maar we lijken die overwinning niet aan te kunnen. We zijn bang, we wantrouwen ons voedsel, we vrezen het klimaat en zijn bezorgd over het milieu. Waarom? En waarom wakkeren milieuorganisaties die angst aan?”

Onderzoeker en filosoof Jaffe Vink vertelt aanstekelijk over zijn bevindingen tijdens de speurtocht waaraan hij vier jaar besteedde. Vink, bedenker van het katern Letter & Geest bij dagblad Trouw en oud-hoofdredacteur van het opinieblad Opinio, gaat de strijd aan met het pessimisme van milieugroeperingen.

„Laat ik een voorbeeld geven over de paniek van over de verloedering van ons sperma. Natuur en Milieu, Greenpeace en Milieudefensie voerden tezamen met de Consumentenbond in 1998 een campagne. Ze beweerden dat sla, aardbeien en paprika's vol zitten met chemicaliën, 'hormoonverstorende stoffen'. Die zouden ervoor zorgen dat de kwaliteit van het sperma sterk is afgenomen. De toekomst van de mensheid stond op het spel!”

„Het toppunt van de campagne was een poster waarop sla werd aangeprezen als een puik voorbehoedmiddel. De media namen de campagne zeer serieus. Het NOS-Journaal liet een vertegenwoordiger van de Consumentenbond aan het woord, die beweerde dat 'resten van bestrijdingsmiddelen de kans op het krijgen van kinderen vermindert en dat er afwijkingen optreden aan geslachtsorganen en dat er ook allerlei vormen van kanker aan geslachtsorganen kunnen optreden'. Daarna verkondigde de Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen bezorgd dat de kwaliteit van het sperma achteruit holde. Maar het klopte niet. Die hele campagne was gebaseerd op een ondeugdelijk onderzoek van een Deense wetenschapper uit 1992, dat even later in de medische vakpers al was gekraakt.”

Jaffe Vink vindt het belangrijk dat we goed op ons voedsel letten en dat we strenge normen hanteren. „Maar ik vind het misdadig om de bevolking zoveel angst aan te jagen.” foto: Matty van Wijnbergen

Historische vergissing

Desondanks schreven drie jaar later Lucas Reijnders, hoogleraar milieukunde, en Wouter van Dieren, lid van de Club van Rome en adviseur van vele grote bedrijven in een artikel in NRC Handelsblad nóg dat de chemicaliën in ons voedsel de kwaliteit van het sperma ernstig aantasten, vertelt Vink. „Ze gingen zelfs zover dat ze de chemische industrie een historische vergissing noemden.”

Natuurlijk is het belangrijk dat we goed op ons voedsel letten en dat we strenge normen hanteren, zegt Vink. „Maar ik vind het misdadig om de bevolking zoveel angst aan te jagen. Ons voedsel is nog nooit zo veilig geweest.”

„En dan is er nog iets. De wereldbevolking telt nu 7 miljard mensen. In 2050 zijn dat er 9 miljard. Het is onze opdracht dat we zorgen voor voldoende voedsel voor die 9 miljard. En dat redden we niet met die leugens over sla, paprika's en aardbeien.”

Volgens Vink is de milieubeweging verouderd en verstarde. „Ze wil terug naar de natuur, naar de tijd dat het leven goed was en eenvoudig. De varkens lagen in de modder en de vogels zongen. Puur natuur. Streekproducten. Vergeten groentes. Maar was het vroeger beter? Kijk eens naar het schilderij 'De aardappeleters' van Van Gogh uit 1885, een Brabantse familie rondom één grote pan piepers. Je ziet geen vergeten groentes op tafel en ook geen karbonade. Geen sla. Geen paprika. Geen aardbeien. Zouden deze aardappeleters zich niet in het paradijs wanen als ze een Albert Heijn konden binnenstappen?”

Dit alles wil niet zeggen dat er in onze tijd geen reële milieuproblemen zijn, zegt Vink. In 1962 schrijft de Amerikaanse biologe Rachel Carson een boek, 'Dode lente', waarin ze kritiek uit op de enorme hoeveelheden bestrijdingsmiddelen die worden gebruikt, en vooral op het overvloedige gebruik van DDT.

„Tot dit boek verscheen werden chemische bestrijdingsmiddelen beschouwd als wondermiddelen, die ervoor zorgden dat oogsten niet meer mislukten en ziektes als malaria stevig werden teruggedrongen. India kende in 1958 bijvoorbeeld nog 75 miljoen malariagevallen en 800.000 doden per jaar. Door de inzet van DDT was het aantal in 1965 met 99 procent teruggebracht”, aldus Vink.

„Carson wees terecht op de bijeffecten”, zegt Vink. „De bestrijdingsmiddelen doodden niet alleen de insecten, maar vervuilden bodem en water, kwamen terecht in de voedselketen en vergiftigden vogels. Dat is haar grote verdienste. Ze toont de schaduwzijde van de vooruitgang. Haar boek markeert het begin van de milieubeweging. Maar ze heeft de boel volledig gedramatiseerd. 'Dode lente' is geschreven in de taal van de ondergang. Het is doordrenkt van angst, onheil, dood en verderf. 'Straks zullen de vogels niet meer zingen, het wordt een dode lente', voorspelde Carson. En: 'De mens is bezig met zelfvernietiging.' Die onheilstaal heeft de milieugroeperingen nooit meer verlaten.”

Club van Rome

De onheilsprofetieën vinden hun hoogtepunt in het gezaghebbende rapport van de Club van Rome in 1972. „Heel Nederland raakte ervan in de ban”, zegt Vink. De Club wilde grote vraagstukken als bevolkingsgroei, voeding, grondstoffen, milieuvervuiling en industriële groei in hun onderlinge samenwerking bekijken. Vink: „Dat zijn heel reële problemen en ze maakten zich daar terecht bezorgd om. Maar de manier waarop ze dat deden, klopte niet. Voor het eerst in de geschiedenis werden deze gegevens in een computer gestopt. Ze hadden niet door dat ze vooral hun bezorgdheid erin stopten en die kwam er twee keer zo hard uit.”

Het rapport concludeerde dat als er niet meteen zou worden ingegrepen, we binnen tientallen jaren te maken kregen met een geweldige catastrofe. Die werd veroorzaakt door hongersnood, uitputting van essentiële grondstoffen of door vervuiling van de aarde.

Het sombere rapport lekte in 1971 uit in Nederland. En haakte aan bij eerdere voorspellingen van milieugoeroes dat de wereldbevolking maximaal 3,5 miljard mensen aankon, omdat we niet meer konden voeden. Anders zouden er honderden miljoenen mensen sterven.

Het leidde tot een collectieve verdwazing, zegt Vink. „Media en politici riepen om het hardst dat het anders moest. De tijd van economische groei was voorbij. De toekomst van de mensheid stond op het spel.”

Vink citeert in zijn boek de duistere voorspellingen. Zoals die van politicus Hans van Mierlo: 'We staan voor de ernstigste crisis uit de gehele geschiedenis, een crisis die zal beslissen over de vraag of de mensheid nog een beetje redelijk zal voortleven, óf in vergaande verpaupering óf helemaal niet.'

En PvdA-coryfee Joop den Uyl concludeerde: 'Alleen een fundamentele verandering van ons kapitalistisch stelsel kan de weg vrijmaken voor overleving.' Journalist W.L. Brugsma maakt het in weekblad de Haagse Post helemaal bont: 'Als we de vooruitgang niet stoppen, betekent dat de Endlösung voor de mensheid.'

De donkere woorden vinden gehoor in het toenmalige kabinet-Biesheuvel en bij de Nederlandse bevolking. Jenny Arean en Frans Halsema zongen het trieste lied van Annie M.G. Schmidt: 'Vluchten kan niet meer'. Zelfs ons vorstenhuis raakt onder de indruk van de Club van Rome. Nog in 1988 zegt toenmalig koningin Beatrix in haar kersttoespraak: 'Langzaam sterft het leven op aarde en wordt het onvoorstelbare, het einde van het leven zelf, toch voorstelbaar.'

„Hoe is het mogelijk dat het rapport leidde tot zo'n collectieve verdwazing”, vraagt Vink zich af. „Het had geen enkel oog voor technologische vernieuwing en miskende de Groene Revolutie die toen al leidde tot een spectaculaire vergroting van de oogst. Waardoor de voorspelde honderden miljoenen hongerdoden uitbleven.”

Resistent

De Groene Revolutie gebeurde onder aanvoering van de Amerikaanse landbouwkundige Norman Borlaug, de grote held van Vink. Hij was al sinds 1944 bezig met de veredeling van graan, maïs en rijst. Hij kruiste zesduizend soorten. Het resultaat was een tarwesoort die resistent was tegen schimmelziektes, meer opbrengst genereerde, een korte stevige stengel had en ook makkelijker machinaal te oogsten was. Met behulp van kunstmest, gewasbeschermingsmiddelen en irrigatie wist hij in krap twintig jaar de tarweproductie in Mexico te verzesvoudigen.

Vanaf 1960 leidde Borlaug in samenwerking met de FAO, de voedsel- en landbouworganisatie van de Verenigde Naties, en met geld van de Rockefeller Foundation een netwerk op van jonge landbouwdeskundigen. Deze gingen de voedselproblemen in Noord-Afrika, het Midden-Oosten en Zuid-Azië te lijf. Borlaug kreeg veel tegenwerking van autoriteiten. Politici in Pakistan beweerden dat zijn tarwe moslims impotent maakte. En een minister in India riep 'dat armoede het lot is van de boeren en dat ze trots zijn op hun lage status'.

Desondanks slaagde Borlaug er in de tarweoogst sensationeel te verhogen. In 1970, nog voor de publicatie van het rapport van de Club van Rome, kreeg hij de Nobelprijs voor de Vrede, 'omdat hij in de dramatische wedloop tussen de bevolkingsexplosie en de voedselproductie het pessimisme heeft veranderd in optimisme'.

Norman Borlaug hield in 2000, toen hij 86 jaar was, nog een vurig pleidooi voor de mogelijkheden van genetische modificatie om de oogst te vergroten, vertelt Vink. „Hij sprak zich uit tegen degenen die fanatiek en quasireligieus de vooruitgang dwarsbomen. En noemde de belangrijkste opdracht van de huidige wetenschap het bestrijden van de angst.”